

Rater of advertising:

12 inches, 1 column, one year.....	\$12.00
12 inches, 1 column, half year.....	7.00
12 inches, 1 column, 3 months.....	4.00
12 inches, 1 column, 1 month.....	2.00
12 inches, 1 column, one insertion.....	1.00
8 inches, 1 column, one year.....	\$8.00
8 inches, 1 column, half year.....	5.00
8 inches, 1 column, 3 months.....	3.00
8 inches, 1 column, 1 month.....	1.50
8 inches, 1 column, one insertion.....	.75
6 inches, 1 column, one year.....	\$6.00
6 inches, 1 column, half year.....	4.00
6 inches, 1 column, 3 months.....	2.50
6 inches, 1 column, 1 month.....	1.25
6 inches, 1 column, one insertion.....	.60
4 inches, 1 column, one year.....	\$4.00
4 inches, 1 column, half year.....	2.50
4 inches, 1 column, 3 months.....	1.50
4 inches, 1 column, 1 month.....	.75
4 inches, 1 column, one insertion.....	.40

Payments for one year advertisement, half cash, balance after 6 months. Payments for all advertisements less than 1 year must be paid in advance.

LIEITUVA

Preke apgarsinimu:

2 colial, 1 koluma, per meta.....	\$12.00
2 colial, 1 koluma, pusia meta.....	7.00
2 colial, 1 koluma, 3 mesesy.....	4.00
2 colial, 1 koluma, 1 meses.....	2.00
2 colial, 1 koluma, viena syky.....	1.00
2 colial, 2 kolumos, per meta.....	\$20.00
2 colial, 2 kolumos, pusia meta.....	12.00
2 colial, 2 kolumos, 3 mesesy.....	7.00
2 colial, 2 kolumos, 1 meses.....	4.00
2 colial, 2 kolumos, viena syky.....	2.00
3 colial, 2 kolumos, per meta.....	\$30.00
3 colial, 2 kolumos, pusia meta.....	16.00
3 colial, 2 kolumos, 3 mesesy.....	9.00
3 colial, 2 kolumos, 1 meses.....	5.00
3 colial, 2 kolumos, viena syky.....	2.50
Už metinį apgarsinimą, pusę pinigų turi būti užmokėta iš verslo, o kita, pusė po 6 m. metių.	
Už visus kitus apgarsinimus, paduotus ant trumpesnio laiko kaip ant metų, turi būti užmokėti visi pinigai iš verslo.	

Nr. 47.

CHICAGO, ILL., SUBATA, 21 Lapkričio (November) 1896 m.

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

Metas IV.

Isz Uzmares.

Politiszkos žinios.

Italija ir Abisinija.

Pasibaigė jau karė Abisinijos su Italija: italijonys čia turėjo nusilenkti ir sutikti ant tų išlygų, kokias jai Abisinijos karalio pasiūlė. Tas atsitikimas parodė Europai, kad ne daugybė kariuomenės, ne kultura stoja pergalėtoja, bet susirėmimuose meilė liuositybės ir meilė savo kraszo pergali ir didžiausias priešgynybes. Italija šezsis kartus daugiau turi gyventojų, isz kurių galėtų juk surinkti milijoninę kariuomenę; Italija skaitosi už vieną isz didžiųjų Europos wieszpatsyzių (prie tokių priguli tik: Maskolija, Austrija, Wokietija, Prancuzija, Anglija ir Italija), abisiniečius gi wisi laiko už nuožmius, laukinius; wisų Abisinijoj yra wos 5 milijonai gyventojų (taigi tik tiek, kiek yra lietuvių su latwiais), bet meilė liuositybės, meilė savo kraszo, suteikė jiems tokią galybę, kad pergalėjo Italiją. Italija atsiskio nuo wirszinjystės ant Abisinijos, jai ne wale atiduoti savo waldybų parubežiuose nuo Abisinijos nė jokiai kitai wieszpatsyzei, tik jeigu jū užlaikyti ne norėtų, gal jas atiduoti ar parduoti Abisinijai. Už maitinimą italijonų paimtų j nelaiswę, Italija turi užmokėti pinigais. Rubežiai italiskų waldybų tampa susiauryti, taigi tuli, dabar italijonų waldomai krasztai, taps abisiniečiams atiduoti. Kas link gi rubežių abiejų krasztų, taigi italiskų ir Abisinijos waldybų, juos aprėž wėliaus tam tikra, nuo abiejų wieszpatsyzių paskirta komisija. Žinoma, jeigu Italija būtų turtinga, galėtų traukti karę toliau ir kelti savo nužudytą garbę, bet taip kaip dabar yra, ji persitinkino, kad pigiaus atseis apie garbę nesirupinant.

Maskolija.

Sugrįžus atgal j Maskoliją ciecoriui Mikalojui, wisi užrubežių laikraszečiai pradeda perkratinėti waisius j kelionių. Wisi pripažįsta, kad įtekmė Maskolijos pakilo, bet daugumas laikraszečių pasikėlimą wisur tos įtekmės stato ne tiek ant Maskolijos galybės, kiek ant pagalbos, kokią Maskolijai suteikia Prancuzija. Londono laikrasztis "Daily News", iszskaitęs Maskolijos kariszkas pajiegas, sako, kad prasidėjus kare su widurinės Europos wieszpatsyžėmis, Maskolija negalint isz syk pastatyti daugiau 1300000 kareivių, pekol gi galėtų čia sutraukti pajiegas isz savo rytinių krasztų, jau pirmutinė armija būtų sumusztą sujungtų pajiegų Wokietijos ir Austrijos, kurios j penkias dienas gal sutraukti mažiausiai 3 milijonus kareivių. Jeigu Maskolijos priwengia Wokietija ir Austrija, tai ne dėl Maskolijos galybės, bet tik todėl, kad karėje rems j Prancuzija, kuri j taip umą laiką kaip ir Wokietija, gal teipogi stumti j karę netoli 3 milijonų savo kareivių, turinčių kuo geriausius ginklus. Ką gi wienok Prancuzija pelno už savo pagalbą? Iki szio j nieko dar isz susijungimo su Maskolija ne pelnė. Atsiranda jau ir terp prancuziskų laikraszečių toki, kurie isztaria, kad Maskolija

Prancuzija prigawusi. Angliszkai laikraszečiai tą patį garsina: jie sako, kad ciecorius Mikalojus wieszėdamas Darmsztadte, j kuri atkeliawo tiesiog isz Prancuzijos, susiwažewęs antrą kartą su Wokietijos ciecoriumi, padarė čia ir su tuom sutartį ir tai ant tokių pamatų, kaip seniaus buwęs, apie kurį sawo laikrasztjy pranesė Bismarck: taigi, kad jeigu Prancuzija pradėtų karę su Wokietija, tai Maskolija ne rems Prancuzijos. Ar teisingi wienok tie wisi paskalai, sunku žinoti, nes kiek wiena wieszpatsyze slepia sawo paslaptis su kitoms wieszpatsyžėms sutarimus. Prancuzus wienok tie paskalai labiausiai erzina: jie szia dien jau garsiai kalba, kad iszleisti pinigai ant iszkilnių priėmimo maskoliszkos ciecoriaus nuėjo be naudos lyg j balą įmesti. Anglija, rodosi, isz pats pradžių netikėjo žadėjimams Maskolijos, todėl j pasistengė praszalinti sawo nesutikimus su kitoms wieszpatsyžėms, kad tik turėti liuosas rankas, jeigu iszdigs nesutikimai su Maskolija. Todėl j nusileukė Suwienytoms Wieszpatsyžėms Sziaurinės Amerikos, kurioms ir paliko iszriszimą, per sątaikos sudą, sawo nesutikimų su Wenezuelės respublika.

Turkija.

Turkijoj maisztai wisgi ne apstabyti. Jeigu Turkijos sultanas pasistengtų įwėti reformas, kokių reikalauja Europos didės wieszpatsyžės, maisztą galėtų pakelti gywentojai ir tų krasztų, kuriuose dar jū nebuwo. Iszgirde apie rengiamas reformas albaniečiai (gywentojai Albanijos, Turkijos prowincijos prie Adriatiskų jurių) susirinko ant rodos j Prizendą ir užgryė priešintiesi įwėdimui tokių reformų, kurios galėtų kenkti albaniečiams; prie tų prisidėjo ir kiti gywentojai mahometonys, Taigi sultanas, nors ir norėtų, ne gal įwėti nė jokių sawo waldybose pagerinimų. Pereitame "Lietuvos" numerije raszėme, kad sultanas pažadėjo prancuziszkam pasiuntiniui suteikti tulas tiesas kriksczeionėms ir iszmokėti pinigais jiems už isznaikytus turtus, tuom tarpu prie iszpildymo tų pažadėjimų wisgi nesiskubina, nes bijosi, kad iszpildant juos nesukelti ir tų sawo pawaldinių, kurie dar maisztą nekėlė. Isz Konstantinopoliaus pareina dwejopos žinios: wienos garsina, kad maisztai mažinasi ir ant jū apstabydo užteks wien, kad swetimos kariszkos laiwynės wisai pasitrauktų, nes jos labiausiai turkus erzina; kitos wėl žinios garsina, buk sultanas pažadėjo suteikti reformas wien todėl, kad tikėjosi per tą pažadėjimą gauti Prancuzijoj pasiskolinti pinigų ant užlaikymo kariuomenės. Katra isz tų žinių teisinga, pasirodys toliaus. Greicziaus teisinga antroji: sultanas suteiktų reformas, bet bijosi.

Iszpanija ir jos waldybos.

Iszpanija wisgi tasosi su pasikėlusiais sawo waldybose ir iki szio negal jū suwaldyti. Ant sawos Kubos didėsnis muszis ateitiko kalnuose El Rubi. Jenerolas Weyler užpuolė ant kubiečių apkosų. Muszis traukėsi per dwi dienas: kubiečiai grynėi kursztai ir iszpanijonys turėjo wėrėti kiekwieną žingsnį užimto žemės ploto; ant galo su durtuwais nustumbė kubiečius nuo kalno. Iszpanijonys nužudė jenerolą Echague ir 6 kareiwis užmusztus ir apart to: 6 ficierius ir 54 kareiwis paszautes. Pagal iszpanijonų apgarsinimus, kubiečiai nužudė per 200 žmonių. Potam musziui Weyler nutraukė toliaus į kalnus, turėjo keltą meženių susirėmimų. Kubiečių wadas, Maceo, su sawo pajiegomis apstobyto j Juan Contreras, pietinėj daljy prowincijos Pinar del Rio. Iszpanija nuolatai siunczia szwėžią kariuomenę ant Kubos, taigi rengia pasiprieszinimą Suwienytoms Wieszpatsyžėms Sziaurinės Amerikos, jeigu jos norėtų čia įsikiszi. Angliszkas Londono laikrasztis "Times", persergsti Ameriką ir nurodo pawojų galintį užgimti isz tokio įsikiszimo, nes kitos Europos wieszpatsyžės užstotų už Iszpaniją.

Kas link maisztą ant Filipinų, sunku isz ten sugriebti teisingas žinias, pareina tik žinios nuo iszpanijonų, bet toms negalima tikėti. Pagal iszpaniszkas žinias maisztai čia bewėik likosi apstabyti, esą čia jau tik mažesni maisztininkų pulkeliai, didesnieji gi likosi wisai iszwaikyti. Taip jau isz pradžių gyrėsi, buk apstabydę maisztą ant Kubos, bet tas pasitodė neteisingu. Tas pats gal yra ir ant Filipinų.

Japonija ir chiniečių krasztas.

Terp Japonijos ir chiniečių rando likosi padaryta sutartis kas link prekiawimo chiniečių kraszte. Pagal tą sutartį: japoniečiai gal liuosai keliuoti po chiniečių krasztą; japoniszkais konsuliams palikta tiesa užstoti wietą sudžių wisokuose japoniečių apkaltinimuose, taigi kad japoniečiai ne gal but sudyjami chiniszkos sudo. Japoniečiai wisuose atidarytuose portuose gal pirti ir samdyti žemę; gal jie įrengti dirbtuwes. Mutai ant japoniszkų iszdirbimų ne gal but didesni, negu ant iszdirbimų kokio nors kito kraszo. Taigi mat čia Japonija iszsiderėjo sau geresnes iszlygas, negu kokia nors isz Europos wieszpatsyzių. Žinoma, kad kitos tautos stengsis tokias jau iszlygas ir dėl sawės iszsiderėti.

Isz Lietuvos.

Wanduo ir žiburiai Kaune.

Iki szio Kauno gywentojai wandeni turėdawo isz Nemuno neszi arba isz retai kur mieste esanzijų szulinių. Miesto ulyczios buwo apszwiestos kerosinimėmis lampomis. Miestas nuo seniai jau norėjo aprupinti gywentojus wandeniu ir geresniais žiburiais, bet isz musiszkų didžturcių neatsiranda nieks, kas ant sawo kapitalus būtų norėjęs apwersti. Musų kapitalistams be miegant, atsirado swetintaučiai, kurie pasiulė sawo pinigų reika-

lingus ant įrengimo wisokių pagerinimų mieste. Laikraszečiai dabar pranesza, kad Kauno miesto roda galutimai susitaikė su belgiszka kompanija, kuriai ir pawėda parengti aprupinimą miesto wandeniu, teipogi ir elektriszkus ant ulyčių žiburius.

Prekė jawų.

Liepojuje jawų prekės pakilo, taigi pakilti turėjo ir wisur Lietuwoj Liepojai už rugius moka po 60 kap. už pudą; awižos 54—56 kap. už pudą; lietuwiszkos geriausios po 62 kap.: miežiai po 60 kap.; žirniai po 63 kap.; sėmens po 96 kap.; kanapės po 101 kap. už pudą. Isz wisų jawų daugiausiai perka awižas. Apie linus dar nieko negirdėt, j Liepojų jū dar ne sugabeno, todėl ir apie prekės nieko nežinia.

Nelaimė žydų sinagogoj.

Žydų sinagogoj (iszkalojų) Lietuwiszkame Braste, Gartenogub., Sudo dienoje (per nesztines) atsitiko nelaimė. Kada žydai susirinko ant maldos, j sinagoga suėjo ir miesto wagiliai, pasitikėdami čia ir ką nors pelyti. Susirinkę j sinagoga wagiliai, susitarę tarp sawės, ant syk szuktelėjo: "dega, gelbekitės"! Žinia ta iszgazdino labiausiai moteris, kurios pradėjo tuojais wisos ant syk wėrztiesi prie durų. Wagiliai užgesino wisus žiburius lygiai ant ulyczios, kaip ir widuryj; užstojosi tamsa dar labiaus iszgazdino besiweržiancias moteris, kurios, kaip žolė dalgio pakirsta, wirtu wiena ant kitos; wagiliai gi gulinczioms kraustė kiszenius, isz ausų ir nuo pirštų lupo wisokias graznas. Tame susigrudime daugel žydelių likosi sunkiai, yra ir labai pawojingai sužeisti, isz kurių daugelį reikėjo gabenti tiesiog j ligonbutį. Wiena jauna žydelkaitė tapo wisai sugrundyta. Jos kuną nugabeno teipogi j gydynciją.

Nuo Prusų rubežiaus.

Gabenimas isz Lietuvos j Prusų žasų szj metą didėsnis negu kitais metais: lietuviai lyg pripjausdami, kad jū siuntimą gal Prusų waldžios uždrausti, skubinasi su iszgabenimu. Dabar isz tikro Prusų waldžios iszdawė parubežinėms muitinyčioms įsakymą, kad jos pakeistų j Wokietiją wien tokių žasų transportus, kuriuose jos bus patalpintos j tyczia parengtas kėlėtas. Liuosai wėžamų žada wisai per rubežį ne leisti, wartyti gi jas pulkais jau uždrausta.

Nauja dirbtuwė.

Musų kraszo turtingi dwarponiai mažai prisideda sawo turtais prie pagerinimo gyvenimo musų tėwynėj: jie turtus čia sau renka, bet užtatai daugiausiai jū iszleidžia užrubežiuose. Taip daro Tiszkewyczi, Oginskai, apie kitus jau nėr ką ir kalbėti. Ar gi žingeidu, kad musų aristokrati nekencziami kitų luomų gywentojų? Jie isz musų kraszo iszwežia pinigų ir jais apdalina Peterburgo, Warsawos, Paryžiaus, arba Berlyno prekėjus, amatnikus ir fabrikantus. Jeigu musų krasztui atgabena nauda, tai daugiausiai swetintaučiai kapitalistai. Sziai ir dabar. prancuzų akcijonierių draugystė, turinti 4.000.000 rublių kapitalo, rengiasi įrengti Lietuwiszkame Minske didelę wėrpinciją, kurioje gaus darbą 5000 darbinjū. Isz pradžių, mokintojais bus prancuzai; prancuziszkų darbinjū bus čia 400 partraukti. Iszdirbimai to-

dirbtuwės eis daugiausiai j Prancuzija, kuri tokiu budu nors tuom prie wargų musų kraszo prisidės, kad sawo pinigais turės apmokėti dirbančius darbinjūkus. Kodėl musų kraszo didžturciai nieko ne daro ant Lietuvos naudos?

Naujas Lietuwiszkas laikrasztis.

Nuo 1 Lapkričio szj metų Tilžėje pradėjo iszeidinėti naujas lietuwiszkas laikrasztis po wardu "Lietuwiszkas Laiszkas", spaudintas woksizkoms raidėms. Rėdytojumi to naujo laikraszečio yra p. Letzas, iszleistojumi j Jagamastis. Jagamastis yra tikras lietuvis, taigi turime wiltį, kad jisai pasistengs pastatyti tą laikrasztį ant tikro lietuwi-zko pamato. Wisi iki szio iszleidžiami dėl Prusų lietuvių laikraszečiai buwo wokiečių arba suwokiečiųjų lietuvių iszleidžiami. Kėdytė sawo atsižaukime pranesza, kad prie redystės priguli ir mokintiesnieje Prusų lietuviai. Geistina butu, kad lietuviai remtu Jagamastį iszsiraszydami tą naują laikrasztį. Geriaus suteikti uždarbį lietuviui negu swetintaučizui.

Žemė ant pardawimo.

Suwalkų apskričio sudas, 1 d. Grudžio szj metų, parduos per aukcioną szitas ukės: po tabelės nr. 5, kaime Solcenikuose, Krosnos walszečiuje, 29 margus su triobomis, aukcionas prasidės nuo 600 rublių; po t. n. 1 ir 18 Dubnicuose, Panemunio waitystos, 110 margų su triobomis, aukcionas nuo 5000 rublių; po t. n. 150, kaime Wizinuiose, Suwalkų paw. 17 margų, aukcionas prasidės nuo 800 rublių arba nuo mažiaus; po t. n. 8, kaime Widugiruiose, Krosnos wait. 34 margai su triobomis, aukcionas prasidės nuo 800 rublių. Starapolėj, sudžių susiwažewymo sude, 28 d. Lapkričio, bus parduotos szitos ukės: po t. n. 7 kaime Dėbowkoj, Jawarawo wait. 33 margai su triobomis, aukcionas nuo 800 rublių; po t. n. 16, kaime Meszkowiuose, Szunskų wait. iszwiso 21 margas, aukcionas nuo 750 rubl.; kaime Oszkawsiliuose, 20 margų, aukcionas nuo 800 rubl.; po t. n. 12, Mažuciuose, Kybartų wait. 10 margų su triobomis, aukcionas nuo 565 rubl.; Kibeikuose, Kapsodžių wait. 11 margų su triobomis, aukcionas nuo 700 rubl. Geistina butu, kad wisi tie musų žemės plotai patektų j lietuvių rankas, nes jeigu jie patektu maskoliams, tai lietuviui wis ant sawo sprando turėtų prižiūrėtojus: apsigywenę terp lietuvių maskoliai butu wien pagalbinjais maskoliszkos policijos.

Lietuwiszki darbinjakai Prusuose.

"Peterburgskija Wiedomosti" paduoda apie skriaudas, kokias kenczia lietuviai darbinjakai atėjo ant darbų j Prusus. Ant lauko darbų Prusų, Pomeranijos, Poznaniaus, net ir Brandenburgijos prowincijų dwarponiai samdo paprastai darbinjūkus isz Lietuvos ir Lenkijos. Parupinimu darbinjū užsiima paprastai žydai agentai. Kudangi uzdarbis Lietuwoj lauko darbinjū yra mažas, paweikslas: Suwalkų gub., uždirba jie widutiniszkai po 42 kap., Wilniaus gub. 35 kap., Kauno gub. po 37 kap. Gartenogub. po 40 kap. ant dienos, todėl žydeliams pasiulus kiek daugiaus, pasiseka lengwai norinczius didesnį gauti uždarbį suwerbuoti. Žinoma, musų darbinjakai keliauja j Prusus be paspartų, nes kasgi isz jū gal už-

mokėti po 10 rublių už pasą ir dar laukti po keles nedėlias, kol žandarai ir gubernatoriai teiks maloningai juos iszduoti, ypacz jeigu žydas agentas reikalauja, kad jie tuojais j darbą kelautu. Tokiu budu musų darbinjūkas atsiranda Prusuose be jokių rasztų, apie ką žino gerai dwarponis darbdawys, todėl ir elgiaiszu tokiu kaip ne su žmogumi, skriaudžia kaip įmanydamas. Nuskriaustas žmogus, kaip gywenantis slapta ir negal skustiesi. Darbdawys lai, ko musiszkis teip ilgai, kol yra darbai ant lauko, bet kaip tikiai pasibaigė, jau lietuwiu darbas nereikalingas, todėl jį ir pawaro; uždarbį gi tokį užmoka, kokį nori. Jeigu kas tuom nepasigandintu, perduoda tokių tiesiog žandarams, kurie ir waro drasuolį atgal j Maskoliją ir ten perduoda maskoliams. "Peterburgskija Wiedomosti" čia nupekia wien wokiečius, bet pagal teisybę, ir Maskolijos pagirti ne galima: juk tik apsunkinimas darbinjūki iszgauti užrubežinį pasparą ant sujeszkiojimo darbo, musų žmonis j tokį apwerktiną įstunija padėjimą, Maskolijos rėda įstunija musų žmonis j tokį wargą, jį tik suteikia drąsą wisokiems paszlemėkams wisai skriausti atėjus j Maskolijos. Ant galo maskoliszkai konsuliai wien užtokiais užtaria, kurie turi užrubežinį pasą, jeigu pasiskystu jo neturintis, tokį nesiszklaus tiesiog laukan iszwaro. Konsuliams kitų tautų užtenka, kad nuskriaustas yra jū wietautis, tie rasztų nuo besiskundžiančių nereikalauja.

Wilniaus knygų rinkius (biblioteka).

J wietą maskolių iszwežtos, uždarius universitetą, garsios senowėj Wilniaus bibliotekos, po lenkų maisztui, ant Murawjowo įsakymo, tapo įrengta čia kita biblioteka, kurioje nors yra gana swarbių senowės knygų ir rankraszečių, wisgi nėra jau tokių knygų, kurios buwo maskolių atimtoj. Dabartinė biblioteka suideda isz knygų ir rankraszečių, koki likosi j Wilnių sugabenti isz panaikintų katalikiszkų klostorių. Isz tų susitwėrė pamatas dabartinės Wilniaus wieszos bibliotekos; toliaus skaitlius knygų pasididino nuo wisokių aukų. Bibliotekoj wienok yra gana swarbių ir lietuwiszkų rasztų: čia Wolter surado pirmutinis Kun. Daukszos rasztus lietuwiszkų kalboj: Postilą ir Pamokslus. Knigas tas ir perspaudino paskui Peterburge. Yra čia gana swarbių rankraszečių apie Lietuvos praeitę. Isz privatiskų aukų, bibliotekai daugiausiai turbut suteikė pasimiręs Warsawos universiteto profesorius Kowalewski, Wilnietis, kuris mirdamas wisas sawo knigas užraszė Wilniaus bibliotekai. Čia yra dabar isz wiso apie 80000 tomų knygų. Pereitą mėnesį, paweikslas, biblioteka turėjo 1079 skaitytų, kurie pareikalawo: 1058 knygų ir 498 laikraszečių maskoliszkų kalboj; 15 knygų ir 76 laikraszečių prancuziszkų kalboj; 6 knygų ir 12 woksizkų laikraszečių ir 34 knigas lotyniszkų kalboj. Uždraustų knygų isz čia paprastais skaitytojams ne duoda; isztokių gal naudotiesi tik mokslinecziai.

Baltstogėj (Bialostoke), Gartenogub., sudėgė garinis malunas Ratnerio. Gera dar kad aplink jį ne buwo daugiaus triobų, todėl sudėgė wien jis wienas. Gesinimo prietaisais pasirodė užrudyjusios ir sargai ilgai turėjo su joms wargų, pakol galėjo prie gesinimo isz jū naudotiesi.

The Lithuanian Weekly "Lietuva"

PUBLISHED EVERY SATURDAY.
Sends all kind of Job Printing and trans-
lating in all modern languages.

Subscription \$2.00 per year.

All communications must be addressed
"Lietuva" Publishing Co.,
#24 33rd St., Chicago, Ill.

Nedelinis Laikraštis "LIETUVA"

Išleisla kas Subata, Chicago, Ill.

KASZTUOJA:

ANT METU AMERIKOJE.....\$2.00
IN UŽMARE.....\$3.00

Užveizdetojas A. OLSZEWSKIS.

Bankasizniai (korespondencijos) ir laisvą tu-
ri buti adresuoti ant šio adreso:

"Lietuva" Publishing Co.
924 33rd STREET
CHICAGO, ILLINOIS.

Pilnais turi būti siunsti per MONEY ORDER arba
REGISTRUOTĄS GROMATAS ANT RANKŲ

A. OLSZEWSKIS,
924 33rd St., Chicago, Ill.

Isz Amerikos.

Žmogžudys indijonietis.

Isz Winnepeg raszo: neseniai indijonietis "Chorcoal", isz Blood rezervacijos, užmušė savo wien-
tautį, ir užveizdėtoją farmos. Žmogžudys paskui pabėgo, bet pėdoms nusėkė raiti policijantai ir isz tikro pavijo, tik sumiti ne-
galėjo. Indijonietis pasowė du policijantus, užmušė seržantą, Wildą ir pabėgo. Žmogžudį su-
ėmė Kanadoj jo loenas brolis ir iszdawė j policijos rankas.

Piktadarysta.

Isz Detroito, Mich. Wakarinėj miesto dalij, wienuose lenkų ap-
gyventuose namuose atsitiko smarki pamesto ten dinamito ex-
plozija, kurios du žmonės likosi sunkiai sužeisti. Nužiūrėjo kokį ten Rogalskį. Rogalskis isz tikro ir prisipažino: papasakojo, kad jis norėjo atkirsti gywanan-
ciam tuose namuose Ewera, ku-
risai dienoje rinkimų skandžiai jį užgawo. Ewera likosi isztikro sunkiai sužeistas.

Sunaudojimas Niagaros puo- lio.

15 d. Lapkriczio szių metų, in-
žinierius Emmet sujungė maszi-
nų namus Buffalo, N. Y., elek-
triskų stritkarių su įrednėms "Niagara Falls Powers Compa-
ny". Taigi nuo dabar elektriskai Buffalo sstritkariai bus waromi pajiega Niagaros wandens puoli-
mo, kuri padirbs elektrika. Nia-
gara Fall Kompanija suteiks e-
lektriską pajiega wisoms mies-
to dirbtuwėms. Prekė už wieno arklio pajęgą po 36 dol. ant metų. Kompanija žada szi metų suteikti pajiega 10000 arklių, ateinančiuo-
se gi metuose po 10000 arklių pajiegų daugiau kas metų.

Swetimi ateiviai.

Wyriausias komisiorius ateivių užveizdos Washingtono apgarsi-
no dabar oficializkas žinias apie swetimų krasztų ateivius atka-
kusius j Ameriką už pėreitus me-
tus (metai czia skaitosi nuo 1 Liepos 1895 iki 1 Liepos 1896 m.). Isz tų žinių matyt, kad per tą laiką atkako j Ameriką isz wiso 343367 swetimi ateiviai. Isz to wiso skaitliaus—2799 ateivių tapo atgal sugražintų kasz-
tais atwežusių juos garliavių kompanijų. Apart tų, 238 naujų ateivių pastojio sunkenybe szi-
tam krasztui, todėl ir tuos reikėjo sugražinti atgal j jų tėwynę. Wi-
si tie ateiviai atsigaubeno 4917 318 dol. pinigų. Isz wiso skait-
liaus atkakusių, buvo nemokan-
čių skaityti ir raszyti: 31374 ita-
lijonų, 12816 ateivių isz Masko-
lijos, 12154 ateivių isz Wengri-
jos, 6107 czechų, 2473 irlandie-
čių (airių). Isz wiso skaitliaus atkakusių buvo: 212466 wyrisz-
kiai ir 130800 moterų.

Pabego isz kalinio.

Isz Pawnee I. T. raszo: C. Bol-
ton ir T. Shephard, du žymus czia didžturcziai, neseniai li-
kosi sudo nusudyti ant 5 metų j kalėjimą už wogimą swetimų gal-
wijų. Tapo jie tuojaus pasodyti j kalinį. 11 d. Lapkriczio įsiwer-
žė j kalinį nepažįstami apsimas-
kawę wyriszkiai ir sų jų pagelba kaliniai pabėgo. Wietiniai gywen-
tojai su policija leidosi wytiesi pabėgėlių, bet iki szio nepawijo.

Twanai Washingtono Szte.

Washingtono szte, wietose kur wisokios kompanijos parda-
winėja furmas, siulydamos žemę pi-
giai ir lietuwiams, dabar neispa-
sakyti twanai. Isz Seattle ne gal a-
teiti trukiai, nes keliai wandens apsemti, daugelyj wietų wanduo nunesziojo tiltus. Wieton lytų, kurie jau pasiliowė, pradėjo snig-
ti. Skagitklonis daug nukentė nuo twano. Farmos wandens ap-
semtos, wanduo nuneszė sieną; daug gywulių prigėrė. Upė Cow-
lity teiposgi užtwino ir nuneszė daug pakrantėse—sukrautų me-
džių.

Ar gal but teisybe?

Isz San Francisco, Cal. raszo: Neregys italjonis, Lucianas Baci-
galupi, sunus pardawinėjančio fonografus, kinetoskopus ir kito-
kus naujausius iszradimus, įėjo j kambarį, kur buvo prietaisais su pagarsėjusia Roentgeno szwiesa. Nos priartinio prie prietaisais (fluoroskopo) ir paėmęs jį pakėlė ties akims, suszuko ir pradėjo at-
siradusiam czia daktarui Clarkui pasakoti, kad mato aiskiai wisokius daiktus. D-ras Clark pasoko-
ja, kad nematantis nuo 14 metų Baciagalupi turi apwiklitas akis, bet kad per tą apwiklimą liuo-
sai pereina spinduliai Roentgeno szwiesos, todėl su jos pagelba neregis ir mato.

Užgyrimai farmeriu.

Mieste Indianapolis atsibuwo Amerikos farmerių susiwaže-
wymas, ant kurio susirinkę užgy-
rė atsiliepti j Washingtono randą su praszimu, kad nauja adminis-
tracija, kuri užims wietą nuo 4 d. Kowo ateinančių metų, pasi-
rupintu suszaukti terptautiską kongresą ant sutarimo kaslink j wedimo dwigubos waliutis, taigi kaslink įwedimo cidabrinių ir aukšinių pinigų. Be pritarimo ki-
tų wiespatyszczų wiena Ameri-
ka tokios reformos įwesti ne gal, nes įwedus jai pas sawę cidabrinę waliutį, jeigu kitos wiespatystės pasiliktu prie aukso, Amerikai reiktu daug žudyti, nes jos pinigai tasyk wisur užrubežiuose nupultu. Jeigu wisos nors žymesnės tautos ant to sutiktu, butų gerai, bet klausymas ar kitos to norės, ar atkaks ant tarybų ant Amerikos pakwietimo?

Smarkus gaisras.

Isz Traverse City, Mich. raszo: Užsidėgė czia aptieka Bug-
bee, esanti apaczioj "Front Street" hotelio. Ugnelė isznaiki-
no wisus tuos namus ir tryliką aplinkinių, pakol ugnagesiams pa-
sisekė j sustabdyti. Hotelio tar-
nas, Edwards Newberry, sudegė ir pawirto j anglių szmotą. 30 ke-
lievių, kurie hotelij gyweno, pa-
sisekė su dideliu wargu iszgelbėti.

Kalifornija ne nor sulygtinti moterų tiesas.

Laike paskutinių balsawimų, Kalifornijoj reikia teiposgi ir ant to, ar balsa perdirbti esan-
čias tiesas ir pripažinti moterims tiesą balsuoti teip kaip ir wy-
rams? Užmanymas wienok sulygtinti moterų tiesas prapuo-
lė: pries moteris buvo 15000 balų daugiau negu už jas užtariančių. Mieste San Francisco pries mo-
terų tiesas buvo 20,000 balų daugiau.

Nelaimė ant geležinkelio.

Netoli Montgomery, Ala. 13 d. Lapkriczio, iszszoko isz rėlių trukis Lewisville & Nash-
wille geležinkelio, bėgantis j New Orleansą. Mat koki ten nesugauti piktadarių iszėmė wieną szėnį ir jį prisluko prie kitos. Aszini-
stas atbėgancio trukio pematė,

kad kelias pagadytas, bet kad pamatė isz arti, todėl ne spėjo jau isibėgusio trukio sustabdyti, kurisai iszszokęs nuo rėlių, nusi-
rito nuo augšto kelio supylimo ir susidaužė. Penki keliai wiai sunkiai apsidaužė. Su wargu juos isztraukė isz po susidaužusių wagonų. Policija su szunimis jiesz-
ko piktadarių.

Musztynes.

Isz Leadwille, Col. raszo: wie-
name saliuone atsitiko musztynės, kuriose keletas darbinijų likosi su peiliiais subadytų, o terp jų, lenkas Frankewyczia mirtinai. Musztynėse 6mė dalywumą apie 20 kalnakasių, j saliuoną susirinko keletas darbinijų; paskui juos suėjo czia ir sztraikuojanti darbi-
binijai. Kiekwienas numano, kad jie wiens kito neužkenčia, todėl ir mažos reikėjo priežastės ant pradėjimo musztynių. Kada atė-
jo policija, wisi iszbėgiojo, pasi-
liko tik sunkiai sužeisti, kurie pa-
bėgti negalėjo. Toliaus pasirodė, kad wieni ir kiti darbinijai buvo tai unijonistai, taigi ir musztynės užgimė per nesusipratimą. wieni kitų nepažino.

† West Upton, Mass. Atsitiko czia kerosino rezewoaro eksplozi-
ja. Trys darbinijai likosi teip sunkiai apdeginti ir sužeisti, kad neužligio ir pasimirė.

† Suwienytose Sziaurinėse Ame-
rikos walsztijose, pereinuose me-
tuose tapo suareszuotų 780 žmo-
nių už dirbinį pinigų. Isz to skaitlaus: kaltė 175 pasirodė isz sudo tirinėjimo, 144 prisipažino, kiti dar laukia sudo nusprendi-
mo.

† Namuose, kuriuose telpa biu-
rai E. D. Smith & Co. mieste Niagara Fall, N. Y. atsitiko ex-
plozija 30 swarų dinamito, kurios dwi žmogystos likosi ant wietos užmuštos, wiena mirtinai su-
žeista, o trys sunkiai apkultos. Namai, kuriuose buwe biurai, liko-
si su wisu iszgrauti.

† New Yorko miesto roda ren-
giasi iszduoti naują padawadyji-
nį kaslink waiksacziojimo nakti-
mis po miestą nemeczų. Pagal tą padawadyjimą ne wale bus žiemą po 8,0 wasarą po 9 walandai wa-
kare waiksaczioji wieniems, be-
tėwų arba giminių, wisiems ne-
turintiems dar 16 metų amžiaus. Tiesos tokios yra jau daugelyj A-
merikos miestų ir kaip sako, Ge-
rus iszduoda waisius.

† San Francisco, Cal. miestas paskyrė 10,000 dol. ant dabojo-
mo parduodamų walgio produktų. Tapo czia ant wisų j miestą we-
danczių kelių įtaisytos budelės, kurių sargai peržiūri wisus j miestą gabenamus walgio pro-
duktus. Tik toki produktai bus įleidžiami, kurie pasirodys wi-
sai sweiki, szwieži ir ne. maiszyti. Gerai butu, kad wisi miestai sektu pėdymis San Francisco, o isztikro mažaus butų wisokių li-
gų, kurias tankiausiai gimdo ne sweiki walgio produktai.

Isz darbo lauko.

† 442 darbinijai dirbanti ant Panhaudel geležinkelio, Chicago, likosi nuo darbo praszalinti.

† HOOKSETT, N.H. Po keturių mėnesių stowėjimo, pradėjo dar-
bą maiunai, kuriuose gauna darbą 300 darbinijų.

† Kastynėse Belmont, netoli Bellaire, O. darbinijai paliowė dirbe. Rikalauja jie pakėlimo užmokescio už darbą.

† Pereitą metų j Alaską nuke-
liawo 10000 aukso įjeszkotojų. Bet ar wisi ką isz to pelnė, tai jau kits klausymas.

† St. Louis, Mo. Nuo rinkimų iki dabar iszduota czia 77 laisniai ant statymo trioby, kurios kasz-
tuos 226000 dol.

† Isz wisų Amerikos krasztų ateina žinios apie atidarymą dirb-
tuwų. Katilų ir masziųjų dirbtu-
wės ne gal apėti užgaunėinti wi-
sus reikalawymus.

† NORWICH, CONN. Nuo 30 d. Lapkriczio prasidės darbas wiso-
se bowelnos werpincyziose, ku-
riose gaus darbą 300 darbinijų.

† Youngstown, Oh. Geležies liejinyczia Hannah dirba dieną ir naktį. Atsidaro teiposgi ir liejiny-
czia Girardo.

† Alexandria, Ill. Weidrodzių dirbtuwė pradėjo wel dirbti. Gawo czia darbą 400 darbinijų. Dirbtuwės "Union Steel Co" dir-
ba jau nuo panedėlio.

† CAMBRIDGE, Mass. Dirbtu-
wės "Union Glass Works" pra-
deda dirbti. 300 darbinijų, kurie išsėjosi per keturis mėnesius, ras-
czia wel uždarbį.

† Isz Cairo, Ill. raszo: kasė czia szulinį. Begiažiant gražtas užtiko. plotus aukšinio kwarco. Wieton szulinio, įrengs czia auk-
so ir cidabro kastynę.

† Mieste Aurora Ill. likosi už-
daryta dirbtuwė Rathbon Sard Co; geležinkelis Chicago, Bur-
lington & Quincy pawarė 200 darbinijų.

† Rockford, Ill. Graham Match Co; numazino darbinijų uždarbį ant 5tos dalies; Rockford Foundry Co ir Emerson Mfg Co—ant 10os dalies.

† Bicyklių dirbtuwė mieste Syracuse, N. Y., taps wel atida-
ryta ir 200 darbinijų gaus darbą. Užmokescis bus po 10 iki 20c. ant kiekwieno doliaro didenis, negu buvo pries uždarymą dirb-
tuwės.

† KEWANE. Il. Darbai czia pagerėjo. Nuo pėreito panedėlio daugiau negu kada nors darbi-
nijų gawo czia darbą. "Dirbtuwės "Western Tube Co" pradėjo po ilgam stowėjimui dar-
bą; 3000 darbinijų rado jose už-
darbį.

† Pasibaigus rinkimams ne wisur darbai eina geryn. Chica-
goj, geležinkelis Chicago, Mil-
waukee ir St. Paul praszalino isz dirbtuwų prie Western ave. 646 darbinjus. Isz magazinų ant Union ul., isz 100 darbinijų praszalino 59

† Jersey City, N. Y. Coalyar-
de pradeda geriaus dirbti; dau-
gel darbinijų gawo czia darbą. Geležies dirbtuwė Justo, prie Richmondo tilto, pėreitą nedėlią priėmė 400 darbinijų. Dirbtuwės laiwių ir kanuolių Crampso teipos-
gi daugina skaitlių dirbančių rankų.

† Wisiems darbinijams Chigo, Milwaukee & St. Paul gele-
žinkelio tapo sutrumpintas darbo laikas nuo 9 ant 8 walandų ant dienos. Tas naujas padawadyji-
mas pasiekia 2000 darbinijų. Ge-
ležinkelis teisinasi, kad dabar su-
mazėjo wadojimas grūdų, todėl priwerstas tapo sumazinti uždar-
bį darbinijų.

† Netoli San Francisco neuž-
ilgio taps uždėta plytnyeczia, kuri dirbs plytas pagal naują budą iszrastą profesorius Brice isz Washingtono ir tai ne isz szlynos bet isz piesų. Pagal naują budą, padarymas plytų trauksis tik 10 walandų, kada dirbant isz szlynos ant to reikėjo laiko 8 ir daugiau dienų. Žinoma, czia teiposgi ras darbą diktai darbinijų.

Iszlygos darbo Transvaaliaus aukso kastynese Kompanijos turincyces aukso arba deimantų kastynės pietinėj Afrikoj, Transvaaliaus republi-
koj, prie paprasto darbo, t. y. prie tokio, kur wien wieko reikia, pasinaudoja isz rankų bewiek wien juodųjų kafry, kurių dabar kastynėse dirba isz wiso apie 60000. Juodieje, kaipo darbinijai, yra ne geriausi, bet j jų wietą parsigabenti baltuosius darbinijus pasirodo dauktu negalimu, nes tasyk kompanijai prireiktu užmo-
kėti tolimą isz Europos jų kelionę ir už darbą reiktų daugiau mokė-
ti; tas wiskas padarytu darbą per brangiu. Kafras darbinijas

gauna už sawo darbą: gywenimą kompanijos kazermėse, walgi ir widutiniszka po 3 swarus ster-
lingus ant mėnesio, kas isznesza apie 50c. ant dienos. Už dienos darbą skaitosi iszskasimas wieno kubiszko metro (taigi apie 30 kubiszky pėdų) žemės; darbą tą, pagal darhsztumą, gal atlikti j 3-5 walandas. Atlikę tą darbą juo-
dieje paprastai ilgiaus ne dirba: Daugelis juodųjų dirba wien ant tiek, kad užsiczėdytų reikalingus pinigų ant nusipirkimo sau mo-
teries. Juodasis iszdirbęs du metu paprastai surenka tiek pinigų, kad pargrįžęs j sawo tėwiszkę gal gy-
wenti ant kaimo kaipo rentie-
rius; jeigu pusės sawo uždabio nepragertu, atliktu tą dar greičiaus. Kaslink gawimo darbinijų, tur kompanijos laukti arba kada kafrai pats darbo įjeszko, bet tas retaisitinka, todėl jos tariasi su jų wyresniaisiais, kurie tiesiog darbinjus suwaro, bet užtai tiems wadams ir darbinijų daboto-
jams reikia užmokėti skyrium. Kad užėmę sykį darbą ne pano-
rėtu paskui pasitraukti ir kitur įjeszkoti geresnio uždabio, kom-
panijos atima jų paspartus, o be jų niekur daugiau darbo gauti ne gal. Kadangi kafrai turi dykai maistą, o ant apsirėdimo, kuris czia begalo brangus, mažai reika-
lauja, todėl jų padėjimas yra kur kas geresnis, negu kitų darbinijų pasaczios weislės. Musų ateiviai isz Lietuwos, neapzwiesti ir ne mokanti nėjokio specialiszko dar-
bo, apart wietų tarnų pas žydsu pralobusius jau nuo girtuokliawimo kafry, negal tikėti, kad kasty-
nėse galėtu gauti kitokį darbą, kaip wien tą, kurį dabar kafrai atlieka.

Isz Lietuwiszku dirwu AMERIKO.

Lietuwiszka duonkepiny-
czia.

"Rytas" pranesza, kad Water-
buryje tapo įrengta lietuwiszka duonkepinyczia. Apie pelną isz pradžių dar ne gal but ir kalbos; bet juo toliaus, juo daugiau at-
siranda imanczių nuo jos duonę. Gal but, kad toliaus ir pelnas ra-
sis. "Rytas" sako, kad jeigu to-
liaus ta nauja duonkepinyczia tu-
rės pelną, tai tas bus apwerstas ant tikrų lietuwiszky reikalų. Kaip gi wienok tą reiktu suprasti, laik-
rasztis ne paduoda. Labai butu gerai, kad ir kitų miestų lietu-
wiai sujungtomis spēkomis pasis-
tengtų uždėti krautuwas ir dirb-
tuwas, nors ir be mierio apwersti pelną ant lietuwystės reikalų. Pažadėjimai aukų, atsiradus pel-
nui, retai buwa iszpildomi: ant galo kas gi kontroliuos tą pelną ir kas dabus, ant kokių tautiszky reikalų jis bus apwerstas? Geresnės yra aukos nežadėtos pirma už pažadėtas, bet neiszpildytas.

Moterų mokslainė.

"Kardas" pranesza, kad Balti-
morėj likosi įrengta moterų mokslainė. Geistina labai, kad ku-
daugiausiai musų merginų jas lankytu. Lietuwų mokslaines lanko deszimts syk mažiaus mer-
gaiczių negu waikų: Amerikoje teiposgi daugiau waikų lanko mokslaines negu mergaiczių, lyg rodosi, mergaitėms mažiaus mokslas reikalingas. Kad Lietuwų j mokslaines mažai lietuwiszky mergaiczių lankosi, tai dar supran-
tamas daiktas. nes ten mokslainė turi už mierį ne tiek iszmokinti kuo nors, kiek maskolinimą. Mergaitėms mažiaus reikia mo-
kėti maskolizškai negu waikams: wyriszkiui maskolizskas rasztas reikalingas atliekant kare-
wio tarnystą — mergaitėms to wisai ne reikia, kadangi jos nesirengia tēkėti už maskoliaus. Tai-
gi, jeigu neatsakanti mokslainė uždėtu užkrauta maskolizsko rando ant sprando Lietuwos pra-

Isz Dr-tės Lietuwos Sunų.

Chicago, Ill. Draugystė Lietu-
wos Sunų, ant sawo metinio mi-
tingo, aprinko naują administraci-
ją isz sekanczių ukėšų: J. Nor-
waiszas prez., Ad. Maczjauskis vice-prez., K. Pocius prot. sekr., J. Steponauskas fin. sekr., L. Ažukas kasierius, J. Urba, A. Kuczinskas ir A. Žėkas kasos apiekunais, J. Macziulaitis mar-
szalka. Ta pati draugystė lai-
kys dabar sawo mitingą nedėlioj, 22 Lapkriczio, tuojaus po sumai, salėj L. Ažuko, ant kurio užpra-
so kuo daugiausiai lietuwų ateiti ir prisiraszyti prie draugystės Lietuwos Sunų, nes czionai prigulinti sanarijai turi dwigubanaudą tai yra: tur tą pa-
czią paszelpą ir posmertinę, o ap-
ricz to mieris draugystė, yra užsi-
iminėti prekysta, atgrajiti tea-
trus ir laikyti balius ant naudos draugystės. Užtaigi pažinę nau-
dą Draugystės Lietuwos Sunų, pasiskubinkit prisiraszyti prie jos, nes dar ant szio mitingo įstojimas pigus, tik \$1, paskui bus pakel-
tas iki tokiai prekiai, kaip ir kito-
se draugystėse.

KOMITETAS.

K. Pocius, sekr.

Isz Dietuwis Elizabeth, Port, N. Y.

Lapkriczio 25 diena, j lietu-
wiszką bažnycziją pribus wysku-
pas. Isz wakaro tą paczią dieną, bus miszparai, o ant rytojaus su-
ma. Užtai lietuwiai, kaip isz Eli-
zabeth, teip ir isz wisų kitų miestelių yra užkwieczėmi kuoda-
giausiai susirinkti. S. MACK.

† "Vienybė" pėrcitame sawo numeryje praneszė apie myrį ku-
nigo Juodiszius, buwusio pra-
baszcziaus hetuwiszkos bažny-
czios Brooklyne. Kun. Juodiszius iszsilaužė mat koją ir pasidawė j ligonbutį, kuriame po apėracijai ir pasimirė.

† Pėreitos nedėlios, seredoj, kaip paduoda "Darbinijas", She-
nandorio Paulio maigose tapo už-
muštas Jonas Wosilius, 31 metų amžiaus. Jis pėėjo isz Nartų kai-
mo, Starapolės pawieto, Suwalkų gub.

Dideli žinia Lietuwiams.

Kas norite greitai iszmokt an-
gliszkaizkai sznekėt, raszyt ir skai-
tyt—tai pasiskubinkite pirkti "Pradinį mokslą angliszkos kal-
bos", nes jau ne daug jų turiu; kasztuoja tik 75c. Teiposgi turiu naujų dainų knigą, kuri kasztuo-
ja 25c. ir turiu lietuwiszky abro-
zų litanių prie P. Szwenzciau-
sios, kurios kasztuoja 30c. Pin-
gus siųskit per money-order arba registruotoj gromatoj. Ta-
worą greitai pristatau, kaip tik gawu pinigų. Teipgi duodu ži-
nią aplinkiniams, kad taisau wi-
sokius laikrodzius ir barzdasku-
tystą drauge warau. Wisą pigiai dirbu, užtai kad kelis prie daikto turiu biznius; gywenu p. Pajaujo namuose. Mat. Minkus, 224 E. Main st., Plymouth, Pa.

Isz Bostono Lietuwius.

Sziuomi duodame žinoti wi-
siems Bostono ir aplinkinių mies-
telių Lietuwiams, kad nedėlioj, 29 d. Lapkriczio, 2rą walandą po pietų, salėje po nr. 327 E. St. S. Bostone, lietuwiszka parapija Sz. Kazimiero laikys mitingą, ant kurio bus apswarstomi labai swar-
bus dalykai parapijos reikaluose, teiposgi komitetas iszduos rapor-
tą, ką girdėjo pas ariewiskupą ir t.t. Užtaigi szirdingai užpraszo-
me wisus lietuwius parapijonus isz Bostono, South Bostono ir aplinkinių miestelių, idant teik-
tus kuo skaitlingiausiai susirinkti, nes czia eina apie musų wisų labą.

HYGIENĄ

arba

Mokslas apie užlaikymą sveikatos,
pagal Berners'ą.

[Tas].

Wiskas, kas atsiskiria iš musų kuno, turi but prasalintas kuo greičiausiai.

Tas, ką pati gamta iš musų kuno atskiria, prasalina, turi but blėdingu.

Žinote, kad vienatiniškas budas, kokia ta geradėjima gamta pasinaudoja ant išvalymo musų kuno nuo nereikalingų daiktų, yra tai musų kvėpavimas. Ir todėl privalome, prisilaikydami prie augščiau paminėtos rodos, šalintiesi nuo pagedusio oro.

Bet kaip tą galima atlikti, jeigu lauke yra šalta?

Vasaros laike tai kas kits, reikia tik iš-eiti iš kambario, ir tuojaus atsirasime šviesiame lauko ore, bet ką daryti žiemą, kada lauke šalta? Norėdami tą išpildyti, galėtume sau užkurti kitokią būdą, nes umas persikėlimas iš šilumos į šaltį yra teipoigi nesveiku.

Labai gerai, pasistengsiu atsakyti ir ant tų užmetinėjimų.

Nesviežias oras su anglerugsčiais, išpuistas iš musų plaučių visada yra šaltas. Šaltis gazi visada lengvesni už šaltus ir kyla į viršų, pagėdęs todėl oras kambarį teipogi kyla augštin, pirmiausiai į palubę ir jeigu suras kokią skylę, išseina per ją laukan, jeigu gi to nėra, tai šilkes atauszta iš palengvo ir paskui nusileidžia vėl į apaciją ir per tai mes, budami tokiam kambarij, turime juom kvėpuoti.

Jeigu todėl atsidadysite langą, pagėdęs oras isseis per jį laukan ir į vietą issejusio is-verž į kambarį šaltas ne pagėdęs iš lauko. Laike didelių šalčių gerai yra turėti prie lango arba sienoj, palubėj, pritaisyta ventiliatorių. Tokį atsargumą reikia užlaikyti kaip dieną, teip ir naktį, nes ir naktį mes juk kvėpuojame, taigi teip dieną, kaip ir naktį oras kambario gadinasi. Tie, kurie apie tą nesirūpi, negal laukti, kad juos miegas pridrančiai sudrutintų ir kad jis jų sveikatai didelę atgabentų naudą.

Labai nesveika yra eiti rytmetį į miegstubę žmonių, kurie joje neatnaujina oro, pakol jie neiszeis iš savo miegstubės. Klausė manęs ne kartą toki žmonės, kodėl jie nuo ryto, beveik iki pietų jaučiasi nesveikais, jaučia sunkumą galvos, silpnybę.

Nesuprantu kodėl daugelis žmonių bijosi ant nakties palikti adarą langą ant įleidimo į lauką šviežio oro į kambarį; tie vienok, kurie tą daro, miega daug geriaus ir atsikelia daug drutesni ir sveikesni.

Rastume vos keletą dienų per isztisus metus, per kuriuos isztikro nesveika būtų miegoti atidarius langą; tie vienok, kurie prie to priprato ne teip lengvai perszala.

Jums gal rodosi, kad negerai yra, jeigu langas kambario bus visada truputį praverstas; priešingai, yra tai labai naudinga, ypacz gi žiemą, kada jo suvis negalima atsidadyti, ir praverimas truputį lango niekada vienok neužstos visiško pravedinimo kambario ir todėl, jeigu isseinate iš kambario, galima visai ant kokios valandos atidaryti langus.

Nors būtų ir šalčiausiai lauke, atidarykite visai langus kuo tankiausiai, kaip tik isseinate iš kambario; miegstubėj gi reikia visada juos laikyti adarus, kada tik laukia ne lyja.

Vienok ant užlaikymo šviežio oro namuose, atidarymas visų langų yra neužtenkantis, reikalingas dar yra jo traukimas. Todėl labai gerai yra savo namuose turėti kamminėlį, nors jame ir nekurentume, nes ir per jį iszsineszdinti gal isz kambario nesviežias oras.

Namai turi būti teip statyti, kad galėtų perdėm perbėgti oras, nes tasyk, jeigu atidarysime pryzakinius ir užpakalinius langus ir duris, tai oro traukimas iszvarys laukan isz kambario viską, kas nereikalingas ir todėl visai atsinaujis.

Gal kam nors isz jus pasirodyti, kad iki dabar, tokia daugybė žmonių ant žemės gyvenančių ir nuolatai per kvėpavimą gadindama musų orą, turėjo jį ant žemės visai sugadinti, galėjo visą sunaudoti.

Jeigu ant to apsimislysi, kiek milijonų žmonių gyvena ant žemės, kurie nuolatai gadina orą iszpudami isz savo plaučių anglerugstį, tai žingeidu pasirodo, kad dar to oro užtenka ant musų kvėpavimo.

Bet kas darosi su anglerugsčiais?

Pirmiausiai jums turiu pasakyti, kad taisai gasas susideda isz oxygeno ir anglių.

Didesnį dalis musų pacijų mėsos ir kraujas susideda isz to paties oxygeno ir anglių (kurie susijungia su kitokiais sudėtiniais, apie kuriuos toliau dasizinosite). Kaip tik oxygenas ir anglys susijungia ir padaro augščiaus paminėtą gasą, paliauja buvę mums naudingais. Iszaiszksime tą ant paveikslu.

Jeigu nuėję pardavinęzią nusipirksite cukraus ir piškų ir beėinant, jeigu jusų pirkiniai susimaiszytų tarp savęs, isz jų jau neturėsite sau naudos, nauda isz jų but vien tasyk, jeigu atrastumėte būdą, kaip galima pišką nuo cukraus atskirti.

Bet ar yra kas nors gamtoj, kas galėtų anglerugstį atgal į oxygeną ir į anglis padalinti ir tokiu būdu padaryti jį vėl naudingą.

Teip. Kiekvienas augmenis, kiekvienas žalias lapelis arba žolė bus tokiu musų plaučiams naudinga darbiniku. Jie tai paima anglis ir atskiria nuo jų oxygeną teip mums reikalingą. Bet ir pacijos anglys sunaudoja mums augmenų mums nepražuva. Ayps ir galvijai jas suėda, esdami žolę, grūdai sugražina juos mums duonoje, tas pats yra ir bulvėse (roputėse), ropėse ir kitokiuose augmenyse, kuriuos mes valgome. Argi tas gamtos sudavadyjimas ne yra žingeidus!

Gal jums rodosi, žiurint ant tokios nesuskaitomos daugybės žmonių ant svieto (jeigu jau nekalbėsime apie žvėris, kurie juk teipogi kvėpuoja oru ir teip kaip ir mes jį gadina), kad per mažai yra augmenų, kad jie galėtų iszvalyti orą ir atidalyti oxygeną nuo anglerugsčties nuolatai isz milijonų plaučių iszpucijama.

Teisybė, dideliuose miestuose ir jų aplinkinėse daugiaus yra žmonių negu augmenų, bet daugiaus yra tokių vietų, kur yra atbulai. Girdėjote gal, kad pietinėj Amerikoje yra teip tankios ir didelės girios, kad labai sunku yra per jas pereiti.

Matote todėl, kad daugelis yra tų augmenisų darbinijų ant atlikimo to svarbaus musų gyvenimui darbo.

Bet gal paklausite, kokių būdu pagėdęs oras isz miestų prisigriebia į laukus ir į girias?

Vėjas jį tēn nunesza. Oras nuolatai kru-ta, tai kyla augštin, tai nusileidžia į apaciją ir traukia isz vietos į vietą. Jeigu tas oro traukimas yra smarkus, vadiname jį vėtra ir reikia pripažinti, kad jis nevisada mums patinka. Kaip kada toki vėjai isz tikro yra vodingi, bet isz kitos pusės kiek jie naudos atgabena!

Turiu czia dar pasakyti ir apie kitas priežastis, kurios, apart kvėpavimo, gadina orą.

Netikėtai smulkios dulkės kuniszkos medegos iszpustos isz musų plaučių, bet viskas, kas kokių nors būdu suteikia orui kvapą, daro jį nesveiku. Ir toki gardus kvapai, kaip rožių arba kitokių kvietų vodingai ant musų sveikatos atsiliepia, jeigu jų per daug turime savo kambarij, tai kagi jau pasakyti apie tokius kvapus, kurie nosį į šalį nukreipia.

Suskretusios sienos, lubos ir grindys, lygiai neszvarus apsirėdymas, dulkės, visoki garai kylanti ir orą verdant arba žluginant suteikia orui negardų kvapą. Tulos isz czia parodytų priežascių nežinomos visai szvariai užlaikomuose namuose; geriausias gi vaistas ant prasalinimo bjauros itekmės nuo virimo arba žluginimo, yra tai atidarymas langų.

Vodingiausi kvapai paeina nuo puvančių medegų. Jie yra tikrais nuodais naikinanciais musų sveikata. Jeigu kur toki bjauros nuodingi kvapai duodasi jausti, reikia juos kuo greičiausiai prasalinti. Labiausiai reikia rupintiesi, kad bjauros kvapai negalėtų platintiesi po gyvenimą isz kloakų. Reikia juos laistyti tankiai su karsztu vandeniu ir dar įberti kuperoso. Jeigu tas negelbėtų, reikia juos iszvalyti. Jeigu isz czia smirdinti garai platinasi po gyvenimą, drauge su jais eina ir visokios ligos, o su joms tankiai ir giltinė.

Gal jums rodosi, kad asz tik gzdinu, nes ne girdėjote, kad kas nuo to būtų pasimires. Vienok tas atsitinka tankiai, tik žmonės nuo to ne umai mirsza, bet juos pirma kankina visokios ligos. Kiekvienas isz jus matė iszbalusius, nuvargusius žmonės ir tai tik dėl tos priežastės, bet jus tos priežastės ispėti negalėjote.

Kada pamatau žmonis nesirupinancius apie tą teip svarbų pamatą užlaikymo sveikatos tik todėl, kad negirdėjo niekada apie umą nuo to pasimirimą, rodosi man lyg kad jie, ant iszsiteisinimo norėtų sziteip pasakyti: "didelis nuodų saukasztas galėtų manę isz svieto iszvaryti, bet to nepadarys mažas saukasztelis, nematau todėl priežastės, kurios dėl negalėciau iszgerti tą mažą saukasztelį". Isz tikro, kiekvienas isz jus teip kalbantį palaikytų už beprotį ir atsakytų jam: jeigu mažas saukasztelis nuodų neužmusz juos gerenti ant vietos, tai naiks jo sveikata isz palengvo, pakol ant galo nepaszaus giltinė. Juk teip atsakytumėte? Taigi tą patį galima pasakyti ir apie smirdincius garus.

Viskas, ką jums iki sziol kalbėjau apie reikalą šviežio oro, buvo taikomas labiaus prie silpnų negu prie sveikų, o tai dėl dviejų priežascių.

Pirmiausiai: ligoniai, kad galėtų iszgyti, reikalauja labiausiai šviežio oro ir gero valgio, o antras, kad viskas, kas atsiskiria nuo kuno ligonio, yra kur kas vodingesnis, negu nuo sveiko žmogaus. Garsus gydytojai mokina, kad daugelis ligų paeina nuo sėkly, kurias bakterijoms vadina, bakterijos tos prisigriebusios į musų kūną veisiasi teip, kaip augmenų sėklos pasėtos žeme.

(Toliau bus).

Musų ginezai.

"Kardas" ne nori tikėti, kad mums labai butu reikalinga lietuviszka gramatika. Labiausiai kaltina Susiwenyjiną užtai, kad jis nepaklausė filologų "ar anieims tas patiks ar ne. Tai yra netaktiszkumas." "Kardas" pripažįsta, "kad kalba padaro vieną isz pamatų tautystę, bet tai ne pirmutinis dalykas: gerovė yra pas mus pamatu wisko, ko žmogus reikalauja". Žmogus reikalauja pirmiausiai duonos, bet kiek užkandęs, panorės ir ko kito. Tautos normaliszkai kylančios stengiasi, kiek tik įstengia, užganėdinti wisus reikalus. Wien pusiszkas stengiamasi aprupinti vieną reikalų dalį niekur neiszdawė laukiamų waisių. Kad wiena kasdieninė duona neužga nėdina musų žmonių, rodo tą tankesnis jų lankymasi po saliuus. Apszwietesnės tautos turi teatrus, koncertus, kurie, nors jų su wisu ne paramina, bet nors trumpą laiką suteikia užmirsztį apie wargus kasdieninio gyvenimo, musų gi brolis priwerstas įieszkoti tokios užmirszties prie szikoriaus baro, nes jam nieks geresnio pasilinksminimo būdo ne suteikia. Gywas žmogus susijungia isz kuno ir dwasios, taigi turi drauge užganėdinti ir abiejų reikalus, jeigu rupinsimės wientik apie kuno reikalus, nupuls musų dwasia, Ne dėl dykaduonių wokiečiai turi daugybę Turn hallų, kuriose atsibuwa geri koncertai, bet todėl, kad jos suteikia žmogui geresnį pasiramino būdą, todėl kad, nors to gal "Kardas" nepripažįs, muzika nugalanda truputį žmogaus būdą: jeigu ji ne naikina egoizma, tai nors jį nuszwelaina. Muzika wienok jau toliau stovi už mokesjimą prigimtos kalbos, mažiaus jau rissasi su tautyste, nors tame ir jį turi sawo swarbą, žinoma, jeigu mes remsimė tautystę ant užlaikymo musų kalbos ir papročių; jeigu gi ją remsimė wien ant materialiszkos gerovės, tai žinoma, kad kalba ne turės swarbos, nes per isznykimą musų kalbos gerovė ne pražus. Apie taktiszkumą mes iki sziol mažiausiai tesirupinome. Nepamenu gerai, rodosi p. Jankus, baudi Lietuwos inteligentus už prisilaikymą takto ir niekinimą tuszczų koliojimų: jeigu tokias raszus seniaus lietuwiszki laikrascziai talpino, turbut ir jų redakcijos taktiszkumą už nereikalingą laikė. Argi dabar tik užlaikymas takto teip butų reikalingas, kad besirupindami apie jį, mes toli užpakalyj paliktume wisas kitas tautas, kurios apie taktą rasziszkuose darbuose nuo seniai rupinosi? Konkursai ant paraszymo paskirto darbo niekur už peržengima takto nėra laikomi.

Kaslink reikalo apszwietimo musų moterų, "Kardas" sako: "Susimildama "Lietuva", paminėkie mums nors wieną atsiimą isz gyvenimo lietuvių patrijotų, kur wyras emė moterį paszwėsdamas sawę dėl principo." Isz tikro mes tokio atsitikimo ne žinome ir tik dėlto ir raginame lietuwaites apszwiesti, nes kitaip, apsiszwiecziant wyrams, daugumui jų prireiks amžinai rutelės sėti. Žmones juk egoistai, ant egoizmo, koksi apsireszka wisokiane gyvenime ant swieto, yra parenta teorija "kowos už buvį"; kową ne altruizmas gimdo. Principai taikosi prie iszlygų gyvenimo, o ne iszlygos prie principų. Ant galo ir pats principai juk teipogi remiasi ant egoizmo, tik kariaujanti už principus stengiasi suteikti laimę daugumai o ne mažumai; altruistiszkų gi wisai principų, apart krikszczioniszkų ir budistiszkų, nėra. "Kardas" sziteip į mus atsiliepia toliaus. "Miela "Lietuva", ką tu wadini apszwietimu, tai yra tik szaltas tuszczias egoizmas, kuris ne tik kad nieko nesutwers, bet ir pats umai isznyks". Stengėsi gana tarp žmonių egoizmą isz-naikinti, bet jie ant jo panaikini-

mo paskirtus principus apwertė į tarnus sawo egoizmo. Krikszczionybė mokino mylėti artymą kaipo pats sawę, bet žmonės ją apwertė ant įrengimo inkwizicijos, krikszczioniszki iszpanijonys, platindami limpanezias ligas, wardan meilės artymo, Amerikos indijonieczius stengėsi isznaikinti. Ant szalto egoizmo parenta ir tautystė. Kur gi yra žmonių arba ir czelių tautų altruizmo apsireszkimai? "Kardas" pats neseniai garsino, kad moterystė tur remtiesi ant meilės. Ar galime apie meilę kalbėti ten, kur moteris aukauja tik kūną, o wyras sziek tiek apszwiestas? Tokiame atsitikime wyriszkis gal tik pageidauti kuno, o ne mylėti; wienas pudruotas weidas greitai nusibos, wyras nerasdams namieje paramintojos, įieszkos paraminimo kitur. Mes žinome, kad su wienu paszaukimu moterys umai ne apsiszwies, todėl dabar pradėdame jas prie to raginti ir nurodome priezastis, kurių dėl prie to jas raginame.

Isz wisur.

Kaip raszo isz Windobonos, jauniausia sesuo Maskolijos caro motinos, isztekjusi už kunjgaikszczio Cumberlando, kuri jau nuo ilgesnio laiko sirgo, dabar igawo proto sumaiszymą.

Isz Kijewo, Mažrusijos sostapilės, raszo: 31 d. Spalių užsidedę czia namai Kapniko; sudegę gywenusios juose ir dwi seserys: Jakuszkina ir Swinenkowa, o su jome ir penketas jų wai-
kų.

Isz Sevilės, Iszpanijoje, raszo, kad įtakoj upės Gwadalkwimir susimuszė du garliaiwiai ir wienas isz jų tuojuos paskendo, o drauge su juom ir 20 pasažierių prigėrė.

16 d. Spalių, Pietinėj Maskolijoje, Sziauriniuose Kaukazo krasztuose iszpuolė daugybė sniego, buvo ir dideli szalciai, kurie isznaikino wynycias: wisos dar nenuskintos wynwuogių kekės suszalo ir netinka wyno dirbimui.

Neseniai neiszpaskyti twanai daug pridirbo bliedės wietose Negoja, Otsu ir kitose, Japonijoje. Meja apskritij, laike twano, prigėrė 51 žmogus: isz 2650 triobų wanduo suwisu iszgriwė 479, o 1906 sugadino; teipogi sudawė 351 mažesnių laiwių. Twanus tuos pagimdė žemės drebejimas, kurio likosi iszkelta upės orta.

Ant Kaukazo, Tereko apskritij, Pietinėj Maskolijoje, pradėjo smarkiai platintiesi raupai. Raupai limpanti liga, sykį apsirges jau neiszgyja; gydytojai iki sziol nesuranda waistų ant jos iszgydymo. Idant apsaugoti sweikus nuo užsikrėtimo ta baisia liga, randas įrengė keletą ligonbuczių, į kuriuos gabena tuojuos wisus raupais apsirgusius.

Isz Kijewos raszo: 19 d. Spalių, Kijewose netoli Jampoliaus, rado grabėj negywa bajorų perdetinį Braclawo paw., Podoliaus gub., Paikera, su kulka galwoje. Nežinia ar jis pats tą kulka sau įwarė į galwą, ar kas isz szalies patarnawo. Užmusztasis gyweno dware sawo dėdės, maskoliszko pasiuntinio Washingtono, Kantakuzeno.

Pažįstama keliaujantiems į Ameriką Bremos Lloyd garliaiwų draugystė, už waziuojimą wokiszko paczto ir kitokių rando siuntinių į Rytinę Aziją ir į Australiją, gaus ir ant toliaus nuo rando paszelpa po 5600000 markių; bet užtatai turi siuntinėti laiweis ne tik į Ameriką, Australiją, Japoniją, bet ir į Rytinius Chiniezių krasztos portus.

Isz Indijų raszo, kad Dahkano apskritij 1250000 žmonių kenczia bado ir nuo to pradeda platintiesi ligos. Shetabade ir Korote iszdygo maizstai badoolių, kurie stengėsi paveržti sau maistą nuo didžturezių ir isz rando krautuwių. Angliszkas rando szelpia kiek galėdamas badoolius, bet ant aprupinimo wisų paszelpos reikalaujančių ir jam spēkų ne užtenka.

Stacziatikiszkas dwasiszkas sinodas Wengrijos iszkeikė 7 pasiuntinius parlamento, stacziatikus, užtai, kad jėdawė sawo balsą už ciwiliszkus szliubus. Bažnyczia uždraudė wisiems stacziatikiams rinkti tuos deputatus, nes ir wisi už juos dawę balsą bus iszkeikti. Labai gerai, bet kas tasyk parlamente užtars serbų reikalus, jeigu rinkti geriausius pasiuntinius bažnyczia draudžia?

Kalbos: lotyniszka ir graikiszka lieka su wisu isz gimnazijų Szwedijoje iszwarytos: jų czia daugiaus nemokys. Tam tikra komisija dar 1894 padawė apszwietimo ministeriui sawo reikalawymą. Dabar minsteris tą komisijos užmanymą padawė ant parlamento nusprendimo; parlamentas užgyrė iszwarymą tų senowės kulbų isz wisų Szwedijos gimnazijų. Žinoma, kad isz to džiaugsis labiausiai lankanti gimnazijas waiikai.

Samaroje, Maskolijoje, Borisowo malune prigėrė 17 metų darbinikas Panin, bet ne wandenyj, tik miltuose. Panin stowėjo prie aruodo ir maizsė miltus, aruodas buvo gilus. Norėdamas sau darbą palengwinti, pasilenkė, bet kojos pasprudo ir jis įpuolė į aruodą, isz wirszaus gi bėganti isz dudų miltai wisai jį uždengė. Nors kiti darbinikai tuojuos atbėgo su pagelba ir isztraukė jį isz aruodo į 2 minutes, bet jis buvo jau ne gywas, užtroszko miltuose.

Maskolijos widurių ministeris uždraudė pardawinėti neseniai su cenzuros daleidimu iszleistas knigutes: Ostrowskio, Apie didelę wisų Europos wiespatyszczų karę, turinczią atsitikti 1900 iki 1915 metuose. Ta knigutė uždrausta todėl, kad autorius abejoja apie tai, kad Maskolija toje karėje galėtų likti kitų pergaletoja. Taigi mat randas draudžia abejoti apie Maskolijos galybę. Antra uždrausta knigutė yra: Iszaiszkinimas naujų iszduotų Maskolijoje darbinijų tiesų. Maskolijos randas mat nepor, kad darbinikai sawo tiesas žinotų, nes tasyk urėdnikai jau negalėtų, erzindami tai wieną tai kitą pusę, nuo abiejų pusų, newa už užtarimą, kycczius iminėti. Mat randas remia wien urėdnikus ir stengiasi jiems pelną didinti.

Lenkiszkas laikrasztis iszeinantis Curityboje, Brazilijoje, "Polonija", raszo apie szitokį nubaudimą wagilių. Jaunas neseniai į Braziliją atkeliawęs lenkas Wil-mowski nusipirko sau szmotelį žemės kolonijoj F. Felicyano. Wisl žinojo, kad jis turi dar kiek pinigų. Wagys mat pasirengė tuos pinigus paimti. Patykojo, kada wyro ne buvo namieje, o jo jauna moteriszkė dirbo ką ten darže, įlindo į gyvenimą ir pradėjo kraustyti. Tuom tarpu Wil-mowskienė prisartino ir iszgir-dusi baladuojimą kambarij, pažiu-rėjo per rakto skylutę ir pamatė, ką wagiliai dirba; ant stalo turėjo susidėję peilius ir rewolverius. Moteriszkė wienok nenusigando, tik umai užrakino duris ir į widų įmetė du biezių awilius, o pati nubėgo pas kaimynus szaukti pagelbos. Bitys tuojuos pradėjo wagilius kapoti ir per niekėjo jų rewolveriai ir peiliai, (Užbaiga ant 4 puslapio).

seī izsīpido receptus, o prekes pīgēsnes kaip kītur. Aptīkojērandasī kasdien no adynos 11 rytō iķi 2 po pietu D-ras M. Ē. Božņņņ, o D-ras M. P. Kosakuskas randasī Czetwergais ir Nedeļioms no 10 iķi 12 adyn. widurdienio ir daktaras W. Statkewiczus randasī kōzname laike. Ant pareikalawimo gali paszauktie in aptieka per telefona kiekwiēna daktara, koky kas nori ir kōzņņe walandoje. Teipogi ant pareikalawimo isziņnczeme ywairias gydiklas wisur, atsakome laiszkus ywairiose kalbose ir gydome ly gas per laiszkus.